

УДК 378.147

Микола Полторак,
кандидат військових наук, доцент
Національний університет оборони України імені
Івана Черняхівського
ORCID ID 0000-0002-7601-8317
DOI: 10.33099/2617-1775/2020-01/233-242

ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ТА ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

У статті розкривається сутність теоретико-практичних рекомендацій щодо впровадження технологій дистанційної форми навчання в систему національної військової освіти України, надаються практичні рекомендації щодо поетапного використання технологій впровадження дистанційних навчальних курсів у навчально-виховний процес вищих військових навчальних закладів та військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти Збройних Сил України.

Ключові слова: вищий військовий навчальний заклад (ВВНЗ); військовий навчальний підрозділ закладу вищої освіти (ВНП ЗВО); впровадження технологій дистанційної форми навчання; дистанційний навчальний курс; дистанційна освіта.

Постановка проблеми. Протягом останніх років в Україні не було однозначного уявлення про дистанційну форму навчання. Як предмет дослідження, дистанційне навчання на сьогодні перебуває в процесі наукового дискусю і представляє собою нову організацію освіти у тому числі і військової національної освіти.

Разом з тим, на користь висновку про необхідність дистанційного навчання свідчить тривалий процес його впровадження у багатьох країнах світу, де його досить вдало використовують у своїх системах національної освіти, зокрема США, Англія, та країни Європейського Союзу [1].

Тому це, і обумовлює необхідність проведення подальших досліджень стосовно розвитку дистанційного навчання та його впровадження зокрема, в національну систему військової освіти, яка на сьогодні зумовлена низкою суперечностей, які потребують свого вирішення. Такими суперечностями з одного боку є, швидкий розвиток глобального інформаційного простору, з іншого – недосконалість сучасних дистанційних технологій навчання під час підготовки військових фахівців Збройних Сил України [2].

Вирішення зазначених суперечностей та проблемних питань щодо вище викладеного, на думку автора, можливе виключно за умови використання в навчально-виховному процесі ВВНЗ та ВНП ЗВО технологій впровадження дистанційного навчання. Саме це і виступатиме предметом розгляду у цій статті.

Аналіз останніх публікацій. На сьогодні, дослідженням проблеми дистанційного навчання та дистанційної освіти присвячено низку наукових

праць як вітчизняних так і зарубіжних науковців, що носять багатоаспектний характер щодо існуючої теорії та практики дистанційної форми навчання.

В існуючій науково-педагогічній літературі (вітчизняній та зарубіжній) приділяється значна увага розв'язанню проблемних питань і суперечностей в національних системах дистанційного навчання [1].

Разом з тим, на сьогодні у вітчизняній науково-педагогічній літературі ще недостатньо опрацьовані єдині підходи щодо вирішення усіх проблемних питань, які стосуються дистанційного навчання, зокрема з питань щодо впровадження в навчально-виховний процес ВВНЗ та ВВП ЗВО сучасних технологій форм дистанційного навчання тощо.

Аналіз різноманітних джерел наукової інформації (як зарубіжної так і вітчизняної) дозволяє говорити про наявність недостатнього рівня та належного наукового осмислення нагальної необхідності щодо впровадження в національну систему військової освіти України сучасних технологій дистанційного навчання [3].

Мета статті. Дослідити сучасні підходи щодо теорії та практики поетапного використання та впровадження технології дистанційного навчання в національну систему військової освіти України, виробити практичні рекомендації щодо впровадження дистанційних навчальних курсів у навчально-виховний процес ВВНЗ та ВВП ЗВО Збройних Сил України.

Виклад основного матеріалу. Тенденції соціально-економічного, політичного та культурного зростання провідних країн світу свідчать про те, що локомотивами цього процесу є пріоритетний розвиток освіти і науки. “Сфера освіти стає загальнонаціональним пріоритетом у все більшій кількості країн світу”. Тому природньо, що перед сучасною освітою постало складне завдання виховання та розвитку особливості, здатної до творчого пошуку, невтомного, наполегливого самостійного засвоювання нових знань, їх примноження, орієнтації у широких потоках різноманітної інформації, прийняття оптимальних рішень в нестандартних умовах. Саме така освіта має стати провідним фактором прогресу держави [4].

На думку автора, орієнтиром для програми дій у цьому напрямі може виступати впровадження у систему національної військової освіти України технологій дистанційної форми навчання, а також технології дистанційних навчальних курсів.

Виходячи із зазначеного слід зазначити, що метою військової складової системи освіти України на сьогодні є “...наращування її інноваційного потенціалу, інтеграція в європейський і світовий військово-освітній і правовий простір, підготовка військових фахівців з високим рівнем професіоналізму, компетентності, інтелектуального розвитку, загальної та військово-професійної культури, здатних з високою ефективністю виконувати поставлені завдання щодо національної безпеки та оборони Вітчизни, до самонавчання, розвитку власної творчої індивідуальності, невтомного, наполегливого самостійного засвоєння нових знань протягом життя, їх примноження, орієнтації в широких потоках різноманітної інформації, прийняття оптимальних рішень у нестандартних умовах” [4].

Зазначене свідчить про те, що в основу розвитку військової освіти, як цілісної системи, покладено покращення її якості та підвищення ефективності підготовки військових фахівців. При цьому, покращення якості вищої військової освіти є однією з актуальних проблем розвитку професійної педагогіки в контексті викликів сучасної громадської та військово-політичної ситуації в Україні.

Прикметною тенденцією сучасної освіти є інформатизація та індивідуалізація засобів навчання, створення інтелектуальних дидактичних систем, які сприяють підвищенню ефективності навчального процесу.

Підвищення якості навчання, інтенсифікація навчального процесу й перехід на нові технології нині неможливі без упровадження в процес навчання різного роду автоматизованих навчальних систем, і головну роль у цьому процесі відіграють технології дистанційного навчання [5].

Розвиток технологічних засобів телекомунікацій і зв'язку, значне поширення та використання мультимедійних комп'ютерних програм створює об'єктивні передумови для удосконалення освітніх технологій.

Низкою досліджень стверджується, що розвиток інформаційних технологій надав нову, унікальну можливість проведення навчальних занять з використанням дистанційної форми навчання впровадженням дистанційних навчальних курсів. Впровадження дистанційної форми навчання в ВВНЗ та ВНП ЗВО надасть можливість підвищити якість навчання, більш ефективно організувати процес навчання, побудувати і використовувати індивідуальний профіль навчання кожного курсанта (слухача), автоматизувати процес контролю знань. При цьому, система дистанційного навчання не є протиборчою у відношенні до існуючих очної та заочної форм навчання й не заперечує наявні освітні тенденції. Вона природним чином інтегрується в ці системи, доповнюючи і розвиваючи їх, і сприяє створенню мобільного освітнього середовища [6].

На сьогодні, керівними документами визначено, що під дистанційним навчанням розуміється індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій, а дистанційна форма навчання розуміється як форма організації навчального процесу у закладах освіти, яка забезпечує реалізацію дистанційного навчання та передбачає можливість отримання випускниками документів державного зразка про відповідний освітній або освітньо-кваліфікаційний рівень [7].

Щодо практичних рекомендацій з питань, які стосуються поетапного використання технології впровадження дистанційних навчальних курсів у навчальний процес ВВНЗ та ВНП ЗВО Збройних Сил України, слід вважати те, що одним з найважливіших етапів впровадження дистанційної форми навчання у початковому закладі є процес його педагогічного проектування, під яким розуміють процес створення проекту освітнього процесу і включає в себе не тільки попереднє планування майбутніх змін, а і прогнозування їх наслідків.

Дослідження питань запровадження дистанційної форми навчання в українських та зарубіжних навчальних закладах, дозволяє визначити основні етапи впровадження дистанційної форми навчання та впровадженні в навчальний процес дистанційних навчальних курсів для вітчизняних ВВНЗ та ВНП ЗВО у наступній послідовності [8]:

1-й етап: Створення підрозділу ВВНЗ у функції якого входить забезпечення реалізації дистанційного навчання у вищому навчальному закладі.

2-й етап: Підготовка необхідного технічного забезпечення дистанційного навчання у навчальному закладі.

3-й етап: Вибір програмної платформи для системи дистанційного навчання ВВНЗ.

4-й етап: Проектування електронної бази навчальних матеріалів у вузі.

5-й етап: Створення електронних навчальних курсів з навчальних дисциплін, що може включати як розробку власних курсів так і придбання готових курсів сторонніх розробників.

6-й етап: Підготовка до роботи у системі дистанційного навчання курсантів (слухачів), викладачів і співробітників ВВНЗ.

7-й етап: Підтримка навчального дистанційного процесу, що включає роботу з користувачами, поточні роботи з дистанційними курсами, моніторинг діяльності курсантів (слухачів), викладачів, підтримка зв'язку із розробниками курсів чи програмної платформи системи дистанційного навчання.

Що необхідно реалізувати на кожному з етапів, розглянемо на прикладі запровадження дистанційного навчання, в Національному університеті оборони України імені Івана Черняхівського.

Для введення дистанційної форми навчання в університеті було створено Науковий центр дистанційного навчання [9].

Основним завданням зазначеного підрозділу на першому етапі полягає у детальному аналізі діяльності ВВНЗ і його можливостей (ресурсів) щодо впровадження дистанційної форми навчання.

В подальшому, до обов'язків центру належать:

відбір кадрового складу, що здатен підтримувати дистанційну форму навчання; створення, налагодження та постійна підтримка у робочому стані технічної інфраструктури навчального закладу;

створення чи встановлення і налагодження платформи системи дистанційного навчання;

розроблення і супровід баз навчальних матеріалів, забезпечення доступу до них;

створення навчальних віртуальних лабораторій;

забезпечення зв'язку між викладачами (методистами, консультантами) та курсантами (слухачами);

організація та проведення контрольних заходів;

організація відеоконференцій, вебінарів, консультацій;

підвищення кваліфікації викладачів і співробітників ВВНЗ та ВНП ЗВО щодо впровадження дистанційної форми навчання тощо.

Загалом, в наслідок завершення першого етапу підготовки ВВНЗ та ВВП ЗВО до реалізації дистанційної форми навчання та впровадження дистанційних навчальних курсів появляються дані, на основі яких ґрунтуються потенційні варіанти до проектування системи дистанційного навчання у вузі і здійснюється оцінка її реалізації. Ці дані подаються у вигляді проекту із відповідними розрахунками, етапами, графіками виконання робіт і очікуваним результатом – моделі дистанційного навчання (наприклад поєднання дистанційної із традиційними (денною, заочною) формами навчання або ж дистанційне навчання як окремої форма організації навчання у вузі, віртуальні університети тощо).

На даному етапі, здійснюється розробка нормативної документації, на основі якої стає можливим впровадження обраної моделі дистанційного навчання в навчальному закладі.

Разом з тим, крім проведення вище зазначених заходів, у вузі необхідно (рекомендується) розробляти низку керівних документів, а саме: Положення про дистанційне навчання у вищому навчальному закладі, Положення про порядок розробки інформаційних ресурсів, Положення про норми навантаження викладачів, Положення про сертифікацію (експертизу) інформаційних ресурсів, Положення про авторські права тощо.

Також, на цьому етапі впровадження дистанційної форми навчання і частково на наступному етапі здійснюється планування ресурсів вузу, а саме:

фінансові ресурси – розрахунок необхідний мінімум для придбання обладнання;

програмного забезпечення, доступу до мережі Інтернет, оплати діяльності учасникам навчального процесу;

часові ресурси – це терміни на розробку та впровадження електронних навчально-методичних комплексів, контроль навчального процесу, виконання завдань курсантами (слухачами) згідно з навчальним планом тощо;

кадрові ресурси – це викладачі, працівники технічної та інформаційної служб тощо.

Окремо слід зупинитися на плануванні штатного розкладу, а саме, на формуванні мінімального набору посад, який повинен бути залучений до підготовки та реалізації навчального процесу із застосуванням дистанційних освітніх технологій: адміністрація; викладачі дистанційного навчання; відділ локальних координаторів; укладачі електронних навчально-методичних комплексів; технічний відділ з підтримки комунікацій; відділ організації веб-контенту і підтримки бази даних; приймальна комісія; бухгалтерський відділ; відділ експертизи електронних навчально-методичних комплексів; відділ з підвищення кваліфікації викладачів дистанційного навчання та інших співробітників [10].

На наступному етапі реалізації дистанційної форми навчання та впровадження дистанційних навчальних курсів у ВВНЗ та ВВП ЗВО проводяться заходи щодо підготовки необхідного технічного забезпечення дистанційної форми навчання. З цією метою у навчальному закладі проводиться переоблік (ревізія) всього обладнання, комп'ютерів, комп'ютерних

та інших мереж зв'язку, аудиторного фонду та програмного забезпечення, після чого, за необхідності, здійснюється придбання необхідного устаткування і забезпечення його функціонування.

Загалом, технічне забезпечення реалізації дистанційної форми навчання та впровадження дистанційних навчальних курсів у ВВНЗ та ВНП ЗВО включає:

апаратне забезпечення засобами (мережеве обладнання, джерела безперебійного живлення, сервери, персональні комп'ютери, обладнання для відеоконференцзв'язку тощо);

телекомунікаційне забезпечення (пропускна здатність телекомунікаційних каналів);

програмне забезпечення загального призначення (операційні системи, сервери баз даних, організації роботи комп'ютерних мереж, захисту інформації, веб-сервер тощо). При цьому навчальний заклад може використовувати власне спеціалізоване програмне забезпечення, розроблене на ліцензованих програмних продуктах відповідно до міжнародних стандартів, рекомендованих міжнародними організаціями, наприклад – Moodle, Lotus Learning Spase, Blackboard Learning System, Dokeos, e-University, “Веб-клас-ХПІ” тощо [11].

Вибір програмної платформи являється наступним етапом реалізації дистанційної форми навчання та впровадження дистанційних навчальних курсів у ВВНЗ та ВНП ЗВО.

Одним з елементів технічного забезпечення зазначеної форми навчання є інтегрована система керування і обліку дистанційного навчання, основне призначення якої є забезпечення ведення документообігу у навчальному закладі: кількість документів; взаємозв'язок документів при їх формуванні; зовнішні та внутрішні інформаційні зв'язки тощо.

Наступним етапом є розробка електронної бази навчальних матеріалів, до складу якої зазвичай входять: навчальні посібники; мережеві навчально-методичні посібники; комп'ютерні навчальні системи в звичайному і мультимедійному варіантах; аудіо навчально-інформаційні матеріали; відео навчально-інформаційні матеріали; лабораторні дистанційні практикуми; тренажери з віддаленим доступом; бази даних та знань з віддаленим доступом; електронні бібліотеки з віддаленим доступом; засоби навчання на основі експертних навчальних систем; засоби навчання на основі віртуальної реальності.

Електронна база навчальних матеріалів повинна бути спроектована таким чином, щоб вона являла собою не сукупність розрізнених, неузгоджених між собою компонентів, а цілісну систему інтегрованих засобів, погоджених як за своїм змістом, так і за особливостями користувальницького інтерфейсу, щодо вимог до програмно-апаратної платформи, форматів даних тощо. Виконання цих вимог багато в чому визначається характеристиками інструментальних засобів, які використовуються у виробничій підсистемі для розробки підручників, що використовуються у мережі. До того ж, особливістю даних електронних баз є те, що окрім навчальних матеріалів вони повинні містити інструкції та рекомендації щодо оволодіння способами роботи з інформаційними ресурсами та мати привабливий дизайн, зручне та зрозуміле

меню, систему гіпертекстів та гіпермедіа, доступ до будь-якого блоку навчальних матеріалів, можливість застосування звукових та анімаційних ефектів тощо.

Створення електронних навчальних курсів з навчальних дисциплін являється наступним кроком проектування дистанційного навчання в вузі.

Важливим елементом впровадження дистанційних навчальних курсів у ВВНЗ та ВНП ЗВО є розробка індивідуальних освітніх маршрутів для курсантів (слухачів), що дозволяє індивідуалізувати освітній процес у вищому навчальному закладі, а саме:

1. Індивідуальний навчальний план – це сукупність навчальних предметів (базових, профільних) і елективних курсів, обраних для освоєння курсантами (слухачами) на основі власних освітніх потреб та професійних перспектив.

2. Індивідуальна освітня програма – це уявлення курсанта (слухача) про майбутню освітню діяльність, її зміст, результати, час, місце, засоби і ситуації взаємодії з педагогами та іншими суб'єктами навчального процесу.

3. Індивідуальний освітній маршрут – це цілеспрямовано проектувальна диференційована освітня програма, що забезпечує курсанту (слухачу) позиції суб'єкта вибору, розробки та реалізації освітньої програми, спрямованої на його особистісний, професійний розвиток при здійсненні викладачами педагогічної підтримки.

Для проектування індивідуальних освітніх програм використовується принцип модульності. З педагогічної точки зору, модуль – це відносно самостійна частина навчальної інформації мінімальна за об'ємом, але замкнута за змістом, за якою можливо здійснити як самоперевірку, так і педагогічне тестування знань. Цей принцип реалізується через модуль базової освіти (обов'язкова освіта) і варіативний модуль (що передбачає вибір), модуль корекції (створений для врахування індивідуальних особливостей учасників), модуль організаційно-педагогічного забезпечення.

Використання модулів в залежності від мети та змісту навчання, змінюючи характер встановлених між ними взаємозв'язків, дозволяє змінювати структуру освітнього процесу і підлаштовувати його під запити й можливості курсанта (слухача).

До того ж, принцип модульності забезпечує багаторівневість навчання конкретному предмету, який передбачає можливість самостійного вибору курсантом (слухачем) рівня складності вивчаємого предмету в залежності від освітніх цілей закладених у індивідуальних освітніх маршрутах. Рівні складності вивчаємого курсу розробляються педагогом-проектувальником. тощо [11].

Таким чином, викладений матеріал на думку автора, стосується виключно питань щодо технічного забезпечення технологій дистанційного навчання у ВВНЗ та ВНП ЗВО, разом з тим, процес впровадження, дистанційної форми навчання у вузі, потребує низки інших видів її забезпечення, а саме: нормативно-правового, організаційного, науково-методичного, навчально-методичного, інформаційно-телекомунікаційного, матеріально-технічного, кадрового та фінансово-економічного забезпечення.

Щодо, змістовного наповнення зазначених (інших) видів забезпечення впровадження дистанційної форми навчання в навчально-виховний процес ВВНЗ, на думку автора, доцільно розглядати в рамках окремого дослідження.

Висновок. Необхідною умовою забезпечення системності й узгодженості дій при реформуванні системи військової освіти України, та якісної підготовки військових фахівців для Збройних Сил України є подальше використання в освітньому процесі ВВНЗ та ВНП ЗВО сучасних технологій дистанційного навчання.

Ефективність функціонування системи дистанційного навчання у ВВНЗ та ВНП ЗВО залежить від широкого спектру всебічного її забезпечення, а саме: наявності якісної навчально-матеріальної бази, достатнього об'єму джерел фінансування, можливості швидкого розвитку технічної інфраструктури вузу, створення необхідних умов для росту і розвитку персоналу та технологій.

ЛІТЕРАТУРА

1. О.В. Овчарук Дистанційна освіта у європейських країнах та США у контексті розвитку інноваційних технологій / – 2004. – 37–40 с.
2. Розробка науково-методичних та практичних рекомендацій щодо впровадження системи дистанційної освіти у навчально-виховний процес ВІ ОНПУ : заключний звіт виконання НДР “Розробка елементів системи дистанційної освіти вищого військового навчального закладу” (Шифр “МОНОЛОГ”). – Одеса: Військова академія, 2011. – 132 с.
3. Звіт про складову частину НДР шифр “Технологія-Д”, м. Київ, ВІКНУ, 2017 р. 170 с.
4. Науменко М.І. Управління якістю військової освіти : теорія, методологія, практика / Науменко М.І., Приходько Ю.І. // “Наука і оборона” – №1. – 2009. – С. 40 – 50.
5. А.О. Кучерявий, М.Л. Шелухін Навчальний посібник. Проект самостійної роботи студентів юридичних спеціальностей. м. Донецьк, вид-во “Кальміус”, 2013 р., 200с.: А.О.
6. Теоретичні та технологічні засади дистанційного навчання у національній військовій освіті: звіт про НДР шифр “Технологія Д” (робочі матеріали) Військовий інститут телекомунікацій та інформаційних технологій – Київ: ВІТІ, 2017. – 15 – 93 с.
7. Теоретичні та технологічні засади дистанційного навчання у національній військовій освіті України: звіт про НДР шифр “Технологія Д” (робочі матеріали) / ВІКНУ ім. Тараса Шевченка – Київ: ВІКНУ, 2017. С.– 23 – 94 с.
8. Теоретичні та технологічні засади дистанційного навчання у національній військовій освіті: звіт про НДР шифр “Технологія Д” (робочі матеріали) / Військовий інститут ім. С.П.Корольова – ЖВІ, 2017, 45 с.
9. Теоретичні та технологічні засади дистанційного навчання у національній військовій освіті України, звіт про НДР шифр “Технологія-Д” (заключний звіт) НУОУ ім. Івана Черняхівського– м. Київ, 2017 р. 37 –250 с.
10. Положення про дистанційне навчання в Національному університеті оборони України імені Івана Черняхівського. м. Київ, НУОУ, 2017 р., 17 с.
11. Звіт про складову частину НДР шифр “Технологія-Д”, м. Харків, ВЮФ НЮУ, 2017 р. 120 с.

REFERENCES

1. O.V. Ovcharuk Dystantsiina osvita u yevropeiskykh krainakh ta SShA u konteksti rozvytku innovatsiinykh tekhnolohii / – 2004. – 37–40 s.
2. Rozrobka naukovo-metodychnykh ta praktychnykh rekomendatsii shchodo vprovadzhennia systemy dystantsiinoi osvity u navchalno-vykhovnyi protses VI ONPU : zakliuchnyi zvit vykonannia NDR “Rozrobka elementiv systemy dystantsiinoi osvity vyshchoho

viiskovoho navchalnoho zakladu” (Shyfr “MONOLOH”). – Odesa: Viiskova akademiia, 2011. – 132 s.

3. Zvit pro skladovu chastynu NDR shyfr “Tekhnolohiia-D”, m. Kyiv, VIKNU, 2017 r. 170 s.

4. Naumenko M.I. Upravlinnia yakistiu viiskovoi osvity : teoriia, metodolohiia, praktyka / Naumenko M.I., Prykhodko Yu.I. // “Nauka i oborona” – №1. – 2009. – S. 40 – 50.

5. A.O. Kucheriavyi, M.L. Shelukhin Navchalnyi posibnyk. Proekt samostiinoi roboty studentiv yurydychnykh spetsialnostei. m. Donetsk, vyd-vo “Kalmius”, 2013 r., 200s.: A.O.

6. Teoretychni ta tekhnolohichni zasady dystantsiinoho navchannia u natsionalnii viiskovii osviti: zvit pro NDR shyfr “Tekhnolohiia D” (robochi materialy) Viiskovyi instytut telekomunikatsii ta informatsiinykh tekhnolohii – Kyiv: VITI, 2017. – 15 – 93 s.

7. Teoretychni ta tekhnolohichni zasady dystantsiinoho navchannia u natsionalnii viiskovii osviti Ukrainy: zvit pro NDR shyfr “Tekhnolohiia D” (robochi materialy) / VIKNU im.. Tarasa Shevchenka – Kyiv: VIKNU, 2017. S.– 23 – 94 s.

8. Teoretychni ta tekhnolohichni zasady dystantsiinoho navchannia u natsionalnii viiskovii osviti: zvit pro NDR shyfr “Tekhnolohiia D” (robochi materialy) / Viiskovyi instytut im. S.P.Korolova – ZhVI, 2017, 45 s.

9. Teoretychni ta tekhnolohichni zasady dystantsiinoho navchannia u natsionalnii viiskovii osviti Ukrainy, zvit pro NDR shyfr “Tekhnolohiia-D” (zakliuchnyi zvit) NUOU im. Ivana Cherniakhovskoho– m. Kyiv, 2017 r. 37 –250 s.

10. Polozhennia pro dystantsiine navchannia v Natsionalnomu universyteti oborony Ukrainy imeni Ivana Cherniakhovskoho. m. Kyiv, NUOU, 2017 r., 17 s.

11. Zvit pro skladovu chastynu NDR shyfr “Tekhnolohiia-D”, m. Kharkiv, VluF NIuU, 2017 r. 120 s.

РЕЗЮМЕ

Николай Полторак,

кандидат военных наук, доцент

Национальный университет обороны Украины
имени Ивана Черняховского

Теоретико-практические рекомендации по внедрению технологий дистанционной формы обучения в учебно-воспитательный процесс высших военных учебных заведений и военных учебных подразделений заведений высшего образования вооруженных сил Украины

В статье раскрывается смысл теоретико-практических рекомендаций по внедрению технологий дистанционной формы обучения в систему национального военного образования Украины, даются практические рекомендации поэтапного применения технологии внедрения дистанционных учебных курсов в учебно-воспитательный процесс высших военных учебных заведений и военных учебных подразделений заведений высшего образования Вооруженных Сил Украины.

Ключевые слова: высшее военное учебное заведение (ВВУЗ); военное учебное подразделение (ВУП); заведение высшего образования (ЗВО); внедрение технологий дистанционной формы обучения; дистанционный учебный курс; дистанционное образование.

SUMMARY

Mykola Poltorak,

Candidate of Military Science (PhD), Associate Professor
National Defense University of Ukraine named
after Ivan Chernyakhovskii

The theoretical and practical recommendations on the introduction of distance learning technologies in the educational and didactic process in the institutions of higher professional military education and units for professional military education of institutions of higher education of the armed forces of Ukraine

The article reveals the essence of theoretical and practical recommendations on the introduction of distance learning technologies in educational and didactic process in the institutions of higher professional military education and in units for professional military education of the establishments of higher education of the Armed Forces of Ukraine. Practical recommendations are provided on the phased use of the technologies of introduction of distance learning courses to national professional military education system in Ukraine.

Key words: *Institution of higher professional military education (IHPME); Military educational unit of institution of higher education (MEU IHE); Introduction of distance learning technologies; Distance learning course; Distance education.*